

liatur; cum Vir scit uxorem non Christianam, illam ad Baptismum ducit, & mulier Virum, ut desponsentur ad modum Christianorum; & Pater filium, Mater filiam, frater fratrem, & vicinus vicinam: Quo circa, quæ per me ipsum, & à fidedignis religiosis Personis de fide, & moribus istorum acceperim, compendio dicam.

Rogatus quidam cur extra tempus Quadragesimæ confiteri vellet, respondit: *Se aegritudine pressum spondisse Confessionem Deo, si evaderet, idem voti reum confiteri debere.*

Item alius, ad quid tam citò Confessionem repeteret, à Confessore rogatus, qui sciret eum paulò ante alij confessum, respondit: *Verum equidem esse, sed quòd Confessorem eum non plene intellexisse suspicaretur, repeteret se velle Confessionem, insuper, & postea nonnullorum recordatum fuisse peccatorum, quæ falsus antea non fuisset.*

Petrus quidam, & Jacobus, Neophyti ex primoribus eorum, post Confessionem Sacramentalem imaginaria visione duas videre videbantur vias olivam alteram, alteram odoramentorum, atque rosarum refertam, contemplatosque Magdalenam, & Catharinam, quarum Simulacra ex pictura didicerant, *fetida*, dicentes, *quam antea tenebatis via est; rosarum spiramine odora, quam sequimini post Baptismum;* quod in conspectu decem millium animarum animoso, & ferventi Sermone referentibus, multi Baptismum petierunt.

Qua nocte Salvator noster secundum Ecclesiæ repræsentationem natus est, *Gloria in excelsis Deo* à cantantibus Lingua sua auditum est à pluribus, cum tamen Hymnus iste tunc in eorum linguam conversus non esset, ut post; unde arguitur non humana industria, sed divina virtute miraculum accidisse.

Anhelanti cuidam violentia comprimere puellam, ait illa: *Nunquid non Christianus est tu?* Cui respondentem: *Sum; hoc, quod agis* (addidit illa) *christiana pietas prohibet:* Quo audito ille ab incepto protinus resilivit.

In

In Quadragesima admonitus pro religione haberi jejunium, cum aegritudine laboraret, nullo modo persuaderi potuit à Christianis, ut carnibus vesceretur.

In Confessione se accusavit eorum quidam, quòd, cum propriam cognosceret uxorem, alterius, cujus ardebat desiderio, recordatione fuerit voluptuosa, allectus.

Rogatus fuit à quodam Religioso quispiam; utrum orare deberet in Sacris Mysterijs, an cessare, atque attentius verba divina auscultare.

Alius similiter audito, quòd Judas inconfessus, & impoenitens laqueo vitam finiverit, ait Confessori: *Ego sum Judas, qui, etsi confessus fuerim, non integrè tamen, ideo Confessionem repetendam putavi.*

Duo alij ex rubore peccatum pessimum in Confessione occultantes nimia aegritudine pressi, facti Sacramentaliter Crimen, compunctionis, & lachrymarum imbre perfusi, utroque morbo absoluti sunt.

Christiana eorum, maritum gentilem sortita, rogat, num Baptismum acceperit; illo abnuente, debitum, imò indebitum, maritaliter negat, quousque lavacro Sancto perfusum viderit.

Plures confessi ex eis, non absoluti, vel quia in fornicatione erant, vel quia restitutionem procrastinarent, quantocyus ad impleto Confessoris præscripto recurrunt, & se repræsentant pro absolute; quod, mea opinione, fidei non exiguum argumentum est.

Si confessio eisdem ex occupatione Confessoris, aliave causa denegatur, dolent, flent, gemituque ostendunt Sacramenti famem, sitimque Justitiæ.

Pluriculi post Baptismum petunt baptizari; quibus, cum christiana religione id non dicatur licere, respondent: *Scimus id quidem, sed tunc non credidimus, aut verba baptizatoris non intelleximus.*

I

Mar-

Martinus vocabatur, qui in extremis paulò antequam de-
cederet assistenti Matri ait: *Cede parens, nonne vides, fratres adve-
nire cum Cruce, & Dominam quamdam permagnificam lineam mihi
Rosarij offerentem?*

Cum in Thecoacam agerent Christiani in Hospitio pri-
mum, essentque aliò profecti, ait quidam ejus Oppidi Indigena so-
cijs: *Nunc maximè Christiana religione, fratres, vivendum est, cum
soli sumus, & testes fidei nostræ Christianos non habeamus.*

Sed dices: *Nullò teste res gesta probatur; quasi & testes
ipsi mentiri non possint.* Rursùm: *In judicio humano res est nullius
ponderis, aut momenti;* quasi verò super hoc humanum judicium
requiramus, & non divinum potius admiremur, quo velle omni-
potens in novo nascentis Ecclesiæ Cæspite fructum promittere, ac
miraculâ suscitare, quæ apud Sanctos, quos ab antiquo Venera-
tur Ecclesia, penitus florere: Suffragatur tamen huic Nationi ma-
ximè hic mos duplici de causa, tenuitate victus, vilitate, & sim-
plicitate vestitus, humilitas, & obedientia genti innata, quibus nul-
læ regiones Mundi abundant, sicut ista.

Quia explicuisse videor, Beatissime Pater, quæ mea dice-
re, quæque tua audire intererat super Emporio Indico, id est,
earum Commercio rerum, quæ Creator, & Plasmator omnium
sua providentia præparaverat in termino jam labentis sæculi, in
quo fines sæculorum devenerunt, reliquum est contestari Sancti-
tatem tuam, Paule Beatissime, Doctor gentium, ne tantam nactus
occasionem, segnitiei, aut torpori locum des, quominus id agas, ut
omnes nos commonefacias, exhorteris, excites, atque promoveas,
ne in tam excelsi Opificis opere dormire, sed vigilare, & non
segniter agere studeamus. Hoc tibi ipsi in primis persuadeas, San-
ctissime Pater, velim; ex quo Evangelij veritas in Mundum efful-
gere cœpit, id est, nostra felicitas declarari, quodque Dei in filios
per gratiam Liberatoris adoptati sumus, post promulgatam per

Aposto-

Apostolos, Duces, ac Præceptores nostros, salutis viam, nihil un-
quam pensi majoris (quod sciam ego) in Ecclesia extitisse Ca-
tholica, quàm hæc apud Indos talentorum dispensatio. Si enim
pro caducis, fragilibus hujus miseræ vitæ rebus tantopere labora-
mus, quantò magis niti debemus Universi, te duce, Paule Beatif-
sime Pater, ne oblatam impræsentiarum opportunissimam benè ge-
rendæ rei facultatem desidia, ac negligentia nostra perdamus?

Videant Universi in Apostolico pectore nihil gratius insi-
dere, quàm huic tanto negotio vi omni, & nisu, nutu, voce, voto
te velle fideles tuos excubare, adesse, vigilare, & qua parte nobis
verbi ostium (ut ait Apostolus) apertum est, illuc plurimos Ope-
rarios destinare, quò, in sæcundo hujus Indiæ Cæspite, centeno
consurgat spica fructu, quæ divitem spem alat, charitatem augeat,
fidem sustentet. Tantò Idololatras alacriori animo, & ampliori ar-
dore certemus ad nostræ professionis vexilla colligere in Asia,
quantò Turcharum in Europa sævitiam in nostros amplius cerni-
mus debacchari. (*) Hinc aurum eruamus ex visceribus fidei In-
dorum. Istud aurum mittamus in subsidium Militum nostrorum.
Longè ampliores ab India terminos à Diabolo arripiamus, quàm
ipse cum Mahumetanis suis nobis subducat ex Europa.

Duplici Dæmonum muros ariete quatiamus, ut hinc ab
eorum possessione antiqua indigenas eruamus, & istinc auro eru-
to eosdem ab Europæ finibus excludamus; promoveantur, Rex
Christe bone, fidelium tuorum termini; Esaiæ vaticinium implea-
tur jam: *Ecce isti de longe venient; ecce illi ab Aquilone, & mari,
& isti de terra australi. Laudate cœli, & exultet terra; jubilate
montes laudem, quia consolatus est Dominus populum suum, & pau-
perum suorum miserebitur. Et dixit Sion: Dereliquit me Domi-
nus; & Dominus oblitus est mei, & infra: Leva in circuitu oculos*

(*) Venerabilis, & Sapiens Senex, hanc nostram Septentrionalem Americam Asia
continuari, odoratus est.

tuos, & vide: *Isti congregati sunt, venerunt tibi. Ego vivo* (dixit Dominus) *quia omnibus his velut ornamento vestieris, & circumdabis tibi eos, quasi sponsa; quia deserta tua, & solitudines tuæ, & terra ruine tuæ nunc angusta erunt præ habitatoribus, & longè fugabuntur, qui absorbebant te.*

Si tanta diligentia Dominus Jesus Christus, Deus, ac Liberator noster, Thomam Indos adire persuadet renitentem, ac dicentem: *Quocumque mitte me præterquam ad Indos: Et Bartholomeum, qui ibidem Dæmones mirabiliter torfit, Indosque ad fidem convertit, eorum divitias respuens, ac fidei Evangelicæ potiores aurofodinas, quas sequerentur, offendit, & Te, Sanctissime Pater, Imperatorem tuum Deum imitari, æmulari, comitari convenit, cum illum milites suos Apostolos in Indos destinantem, ac penè urgentem videas. Sed dices: Non credent Idololatræ Christo, non parebunt Evangelio: *Crediderunt* (inquit in gestis Apottolicis Lucas) *prædicante Paulo, quotquot prædestinati erant à Deo ad vitam æternam; nullus certè non credidit ex prædestinatis.**

Quàm verò libenter fidem suscipiant, Prædicatores reverentur, & audiant, Ecclesias ædificent, religiosi subdantur. Indistius Novæ Hispaniæ, testes sumus omnes, qui inter istos versati sumus; de valde autem distantibus ab hujus Provinciæ terminis à Venerabili Patre Fratre Bernardino de Minaya, nunc Priore Sancti Dominici hujus Civitatis Tenuxtitlan, seu Mexico, verum habemus testimonium, qui cum duobus socijs Religiosis usque in Provinciam de Nicaragua viam trecentum leucarum, & amplius peragravit, Idololatræ docendo, Idola confringendo, & comburendo, vexilla regis Christi erigendo, & Ecclesias fundando; ad quæ omnia libentissimos, & promptos Indos (qui numquam viderant Religiosos prædicantes eis) invenit, Baptismum spontaneè petentes, cum laureolis roseis; cibo, & potu ei obviantes, viasque ampliantes, atque tergentes, & suo modo cum gratiarum actione dicentes: *Benedictus, qui venit in nomine Domini.* Sta.

Stabilem quippe Comitem (quem Reges Sæculi appellant) (*) Te Supernus, Cœlestisque Rex constituit, ut circa stationem tuam pervigil semper insistas; huc tamen, & illuc, ubi major necessitas poscat, transmittendos milites, ac Comites tuos, vestimenta, & alimenta gregarijs tuis distribuere debes, ne si stipendiorum inopia, Equitum, Peditumque penuria res militaris seignius agatur, minusque procedat, Imperatori culpa adscribatur; id Te agente, ut confidimus, Coronam (sicut par est)

reportaturo beatam.

(*) Summum Pontificem appellat *stabilem Comitem* (vulgò *Condestable*) ob quamdam similitudinem Officiorum.

BULA DE EL SEÑOR PAULO III. dada en favor de los Indios.

PAULUS Episcopus Servus Servorum Dei Venerabilibus Fratribus, Universis Episcopis Occidentalis, & Meridionalis Indiæ, salutem, & Apostolicam Benedictionem. Altitudo Divini Concilij (quod humana nequit ratio comprehendere) ex suæ immensæ bonitatis essentia, aliquid semper ad Salutem Humani Generis pullulans, tempore congruo, & soli suo secreto ministerio (quod ipse Deus novit) opportuno producit, & manifestat, ut cognoscant mortales ex suis meritis tamquam ab ipsis, nihil proficere posse, sed eorum salutem, & omne donum gratiæ ab ipso Summo Deo, & Patre luminum provenire. Sanè eum sicut (non sinè grandi, & spiritali mentis nostræ lætitia) accepimus, quàm plures Incolæ Occidentalis, & Meridionalis Indiæ, licet Divinæ sint legis expertes, Sancto Spiritu tamen coo-